

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XLI. — Izdan in razposlan dne 23. julija 1872.

108.

Ukaz ministra za bogočastje in uk od 22. junija 1872,

s katerim se razpisujejo določila o otročjih vrtih in o takih zavodih, ki so si z njimi podobni.

A. Otročji vrtje.

a) Namera in uredba.

§. 1. Otročjemu vrtu je nálog, podpirati in dopolnjevati domače odgojevanje otrokom pred óno dobo, ko so dolžni hoditi v učilnico, torej k učilničnemu nauku otroke pripravljati z redno vadbo telesa in čutov ter z duševnim izobraževanjem primernim naravi.

§. 2. Priroki (pomočki) odgojevanju v otročjih vrtih so: bavila (početja in dela), katera vzobražujejo stvaréci in upodabljaljóci nagon delavnosti, krétalne igre s petjem in brez petja, ogledovanje stvarij in podob ter razgovori o njih, povesti in pesence, naposled lahka vrtna dela.

Strogo izločen je ves nauk po zmislu učilnice.

§. 3. V tak vrt se otrok ne sme sprejeti, predno stopi v četrto leto starosti, a izpustitev iz njega naj po zmislu državnega zakona o ljudskih učilnicah od 14. maja 1869 (§§. 21, 23) bode, kadar odgojevanec izpolni šesto leto starosti. Sprejemani biti in izstopati morejo otroci vselej, kadar želé roditelji ali njih namestniki.

Otrók, kateri imajo take hibe, da bi se bilo opásnosti (nevarnosti) bati ostalim odgojevanecem, nij sprejemati v otročje vrte.

§. 4. Otročje vrte morejo dežele, učilnični okraji, krájevne občine, društva in tudi vsak samostojen zaseben (privaten) človek dobrega glasú ustanavljati, izpolnjujóč uvéte, kateri so v §§. 5—16 tega ukaza.

Da taki zavodi prično svoje delo, treba je, da to poprej odobri deželno učilnično oblastvo.

Otročji vrtje, katere napravijo dežele, učilnični okraji in krájevne občine, imenujejo se javni, a tisti, ki jih ustanové in zalagajo društva in zasebni ljudje, imenujejo se zasebni otročji vrtje.

§. 5. Otročji vrt more biti ali sam zá-se ali združen z ljudsko učilnico. Razen nedelj in praznikov, bávi otroke vsak dan po dve do tri ure do polu dne in po dve uri po poludne; a móči ga je ob enem tako urediti, da ima tudi v ostalem času dneva otroke pod nadzorom ter da jim daje hrano.

§. 6. Otrók se enemu človeku v nadzor sme odkazati največ 40.

§. 7. Prostori, odménjeni otročjemu vrtu, treba da imajo prílčne in brezopásne (varne) dohode in z vsem zdravo léžo, ter da so svetli in dovolj veliki neopovíranemu krétanju odgojevancev. Stopnic se je ogibati, kolikor se je móči.

Otročjemu vrtu naj bode razen pripravnih sob ali dvorán v rabo odprt dovolj velik, prijazen in zaklonjen prostor v igranje in krétanje pod milim nebom (rekše vrt, ali dvorišče z igrališči.) Izímki so dovoljeni samo v večjih mestih in v zasebnih otročjih vrtih.

§. 8. Otročji vrt imej potrebne priroke (pomočkè) za ogledovanje in bavilo, potrebne klopí ali sédeže, mize s črtami, ki druga drugo mreži podobno križajo, ter prímerne naprave otročjim telesnim potrebam.

§. 9. Vsak otročji vrt je treba držati po tacem ustavu (statutu), in bavílnem črteži, kakoršen ustreza krájevnim potrebam.

§. 10. Ustanovnik je odgovoren za vnenjo uredbo a voditelj (voditeljica) za pedagogično vodbo otročjega vrta.

§. 11. Vodstvo otročjega vrta, združenega z ljudsko učilnico, prístoji voditelju te učilnice.

Voditelji (voditeljice) samostojnih otročjih vrtov treba da so, kar se tiče nravnosti, dobrega glasú, da so izpolnili 24. leto starosti, ter da imajo konči svedočbo zrelosti za občne ljudske učilnice, in da izkažejo, da so se z bistvom otročjega odgojevanja seznanili, ko so konči tri mesece gostovali v dobro osnovanem otročjem vrtu. Od pridodatbe zrelostne svedočbe more samo ukóvni minister oprostíti tedaj, ako se je potrebna pedagogična sposobnost drugače do dobrega dokazala.

§. 12. Praktično odgojevanje v otročjem vrtu in redno občevanje z otróki prístoji otročjim vrtarícám, katere naj izkažejo, da so v to opravilo po propisu sposobne (§§. 20—24).

Voditeljica more, ako ima v to sposobnost, tudi službo otročje vrtaríce opravljati.

§. 13. Za stréžnico v otročjem vrtu sme biti vsaka krepka, duševno pravilno ustvarjena ženska brez grajanja, kar se tiče nravnosti.

§. 14. Ustanovniku otročjega vrta, držécemu se §§. 11—13, prístoji, postavljati voditelja (voditeljico), otročje vrtaríce in stréžnice, kar je treba, da vselej naznani okrajnemu učilničnemu oblastvu. Njemu se tudi prepušča določati, ali je in koliko je nagrade plačevati od uporabe otročjih vrtov.

§. 15. Vsako izpremémbo v vodstvu otročjega vrta in vsako izpremémbo prostorišča je pred zvršítvijo priznaniti okrajnemu učilničnemu oblastvu.

§. 16. Občinstvo sme vselej hoditi v otročje vrte, samo zglasbe je poprej treba.

§. 17. Otročji vrtje so pod nadzorom učilničnih oblastev. Didaktično-pedagogični nadzor pristoji e. kr. okrajnemu učilničnemu nadzorniku. A sicer naj nad javnimi otročjimi vrti čuje krájevno učilnično oblastvo, a nad zasebnimi okrajno učilnično oblastvo.

Krájevnemu učilničnemu oblastvu je na izvolji, da v neposrednje čuvanje nad javnimi otročjimi vrti privzema žensk odbor izmej občánek. Temu je potem nálog, da zdaj ter zdaj hodi v te zavode pogledavat, in da krájevnemu učilničnemu oblastvu podaje nasvete, kakoršni bi jih utegnili pospeševati.

§. 18. Otročje vrte, kateri se ne bi držali propisov tega ukaza, ali na katerih bi se očitno pokazale hibe, kakoršne so nameri opásne (nevarne), naj deželno učilnično oblastvo odpravi.

b) Izobraževanje otročjih vrtaríc.

§. 19. Na nekaterih teh zavodov se napravi poseben uk za izobraževanje otročjih vrtaríc, kolikor tacega izobraževanja ne podajajo že same izobraževalnice učiteljic.

§. 20. Svedočbe zrelosti, izkazujóč dober preskuševánjsk uspeh o teoretično-praktičnem znanji otročjega vrta, upravičujejo tudi do službe otročjih vrtaríc.

§. 21. O uredbi posebnega uka otročjim vrtarícám (§. 19) veljajo naslednja določila:

I. Uk trpí eno leto.

Vanj se ne smé vzeti nad 40 ženskih.

II. V sprejem se zahteva:

1. Starost ne izpod 16 a ne iznad 30 let;

2. telesna pripravnost;

3. lep glas, kar se tiče nrvnosti;

4. tista mera vednosti in znanja, katera je za učni smoter (cilj) občnim ljudskim učilnicám postavljena z učilničnim in poučeválnim redom, in katero naj dokaže sprejemna preskušnja;

5. muzičen sluh in dober pevsk glas.

III. Učne stvari so:

1. Pedagogika, raztegnena na odgojevanje otročičev, in teorija o otročjih vrtili;

2. Návod k bavíom in igram otročjega vrta;

3. uk o jezicih in stvaréh: čítanje in vaje v spisih, pouk razgovorov o prirodnih predmetih in podobah, osvojevanje pripovedoválnih, ogledoválnih in takih stvari, katere je potem iz ust znati, ter návod, kako je to osvojilo praktično rabiti;

4. uk o geometričnih oblikah in risanje z ozirom na potrebe otročjega vrta;

5. petje;

6. telovadstvo.

Vrhu tega naj se kandidatke tega uka pod primernim vodíom vse leto praktično udeležujejo delavnosti v otročjem vrtu.

Učni črtež ustanoví ukóvni minister.

IV. Kadar se uk dovrší, kandidatke na podlogi dobro opravljene (teoretično-praktične) preskušnje dobodo svedočbo o sposobnosti za otročje vrtaríce.

§. 22. Svedočbo o sposobnosti za otročje vrtarice morejo dobiti tudi tiste, katere so se za otročjo vrtarico izobrazile sè zasebnim učenjem in s tem, da so končí tri mesece gostovale v dobro osnovanem otročjem vrtu ter se potem z uspehom teoretično-praktični preskušnji udale na kaki e. kr. izobraževalnici za učiteljice.

§. 23. Poleg posebnega uka na javnih izobraževalnicah za učiteljice je môči uk v izobraževanje otročjih vrtaric tudi združiti z dobro osnovanimi javnimi in zasebnimi otročjimi vrti, a to s privolitvijo ukóvnega ministra. Tak uk more od ministra pravico, da sme dajati državno veljavne svedočbe (pravico javnosti), dobiti na ta uvet, da se učni črtež ne loči bistveno od učnega črteža na javnih izobraževalnicah učiteljic, in da se dobode potrdilo od deželnega učilničnega oblastva, kadar se postavljajo učitelji, ter da se končna preskušnja vrši pod vodstvom kacega moža, katerega v to pošlje deželno učilnično oblastvo, in brez pritrdila tega moža se ne sme dati sposobilna svedočba.

§. 24. Svedočbe o sposobnosti otročjih vrtaric, dobljene zunaj dežel, zastopanih v državnem zboru, potrebujejo, da jih ukóvni minister izrekoma pripozná.

e) Prvo izobraževanje mladega ženstva z otročjim vrtom, odgojevati otroke in stréci jim.

§. 25. Dekleta iz gornjih razredov ljudskih in meščanskih učilnic treba, kolikor je môči, razdelkoma privzemati, da se udeležujejo iger in bavil v otročjem vrtu.

Vrhu tega ima vsak voditelj in vsaka voditeljica otročjega vrta pravico, deklice, katere so učilnico že opravile, poučevati, kako se naravi primerno skrbi za otroke, ter dajati jim svedočbe o uspehu tega nauka.

B. Oskrbovališča otročičem.

§. 26. Oskrbovališče otročičem ima nálog, v nádzor in v primerno bavilo prevzemati otroke delavnih ljudij, vaditi jih snage, redú in spodobnega vedénja ter večpljati jim ljubezen k delu.

Niti se v te zavode otroci smejo sprejemati, predno izpolnijo tretje leto.

V napravo otročjega oskrbovališča je treba da privoli deželno učilnično oblastvo, kateremu vselej pristoji, tudi uvete ustanavljati tej privolitvi.

O nadzoru nad otročjimi oskrbovališči veljajo ista določila, katera o nadzoru nad otročjimi vrti. V tem je treba posebno paziti, da take naprave ustrezajo zdanjim pedagogičnim in zdravstvenim zahtevkom, ter da se iz teh zavodov strogo izloči vsako učilnično poučevanje.

C. Stréžni zavodi.

§. 27. Stréžni zavodi ali jaselee (*crèches*), ki iz ljudomilih uzrokov otroke izpod treh let, jemljó v tako skrb in strežbo, kakoršne pri svojih roditeljih ne morejo imeti, naj bodo edino pod zdravstveno-policijskimi pravili.

109.**Postava od 27. junija 1872,**

o dovolitvi mestu Krakovu, vzeti si loterijsk zajem.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§. 1.

Mestu Krakovu se z izimkom od zdanjih zakonitih določil o zasebnih (privatnih) zajmih delnih obligacij dovoljuje, milijon in petsto tisoč goldinarjev imenske vrednosti vzeti si loterijskega zajma, in to tako, da se izdadé delna dolžna pisma, slovóca na prinositelja, a ne izpod dvajseti goldinarjev, katera se ob vračevanji smejo združiti s premijskim žrebovanjem.

§. 2.

Mojemu finančnemu ministru je naročeno, ta zakon zvršiti.

V Salcburgu, dne 27. junija 1872.

Franc Jožef s. r.**Auersperg s. r.****Pretis s. r.****110.****Postava od 28. junija 1872,**

da se cesarskemu dvoru povikša založba, določena sè zakonom od 10. marcija 1870 (Drž. zak. št. 26).

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§. 1.

Ustanavlja se, da založbe, katero kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, dajó v vzdrževanje cesarskega dvora Njegovega c. in kr. apostolskega Veličanstva Franca Jožefa I., bodi od 1. januarja 1872 do 31. decembra 1879 po 4,650.000 gld. na leto.

To vsoto je mej vso to dobo vselej postaviti v državni troškovnik.

§. 2.

Mojemu finančnemu ministru je naročeno, ta zakon zvršiti.

Na Dunaji, dne 28. junija 1872.

Franc Jožef s. r.**Auersperg s. r.****Pretis s. r.**

111.

Postava od 4. julija 1872,

s katero se nekaj uradnih opravil v ženitovanjskih stvaréh izloča iz področja političnih deželnih oblastev in odkazuje političnim okrajnim oblastvom.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako :

§. 1.

Kar se tiče ženitev in možitev, izločajo se naslednje stvari iz področja političnih deželnih oblastev in v rzsodbo prve stopinje odkazujejo e. kr. političnim okrajnim oblastvom, oziroma po takih mestih, ki imajo svoj poseben občinski ústav (statut), tistim občinskim oblastvom, katerim je izročeno politično uradovanje:

1. Podeljevanje oprostítve od družega in tretjega oklica, oziroma dovoljevanje, okrajšavati čas, v katerem treba da nabit ostane tak oklic, katerega na znanje daje kako posvetno oblastvo.

2. Podeljevanje ob nujnih okoljnostih prošene oprostítve od vseh oklicev, kolikor to že zdaj ne pristoji poprej oménjenim okrajnim in občinskim oblastvom.

3. Razsojevanje o tem, ali je ob takih slučajih, kadar je potrjeno, da je smrtna opásnost (nevarnost) blizu, vendar poroko opraviti, če tudi nedostaje (manjka) potrebnega krstnega ali rojstvenega lista.

4. Podeljevanje dispensacije, smétne (dopuščene) po §. 120 o. drž. zak.

§. 2.

Ministru notranjih stvari je naročeno, ta zakon zvršiti.

V Laksenburgu, dne 4. julija 1872.

Franč Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Lasser s. r.